

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Геолого-Географски.....

Специалност: (код и наименование)

Г	Г	А	0	1	0	2	1	7
---	---	---	---	---	---	---	---	---

География (редовно обучение).....

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	2	1	7
---	---	---	---

 Релеф и човешка дейност

(код и наименование)

Преподавател: гл. ас д-р Цветан Петров

Асистент: гл. ас. д-р Димитър Кренчев

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	15
	Семинарни упражнения	15
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		30
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	20
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	20
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	50
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		120
Кредити аудиторна заетост		1
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		4

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Текуща самостоятелна работа /контролно	50
2.	Изпит	50

Анотация на учебната дисциплина:

Релефът на земната повърхност е основа на жизнената среда на обществото. Като природно условие и ресурс изпълнява важни функции които осигуряват безопасността и здравето на хората.

Целта на курса е студентите да получат основни познания за взаимодействието между релефа на земната повърхност и разнообразните човешки дейности. Учебният материал в лекционния курс е групиран в шест основни теми. В исторически план се разглежда интегративния процес на изменение и преобразуване на земната повърхност. Изяснява се същността на съвременния релеф, който е резултат от взаимодействието между природните и техногенните условия и фактори. Уточнява се понятийно - терминологичният апарат на това ново научно направление в географията. Формулират се общите закономерности на пространствено - времевите техногенни геоморфоложки системи. Функциите на съвременния релеф се представят като специфична форма на материално взаимодействие между обществото и природата. Значително място в курса е отделено на различните видове човешка дейност и въздействието им върху земната повърхност. Разкриват се приложните аспекти на взаимодействие на локално и регионално равнище. Засягат се и възможностите за прогнозиране на развитието на системата “релеф - техника - човек”.

Предварителни изисквания:

Студентите трябва да знаят и/или да могат:

- Природните релефообразуващи процеси
- Природните геоморфоложки комплекси
- Да съставят, изработват и анализират профил на релефа
- Да събират, обработят и анализират морфометрична информация за релефа

Очаквани резултати:

Успешно завършилите обучението по тази дисциплина:

Ще знаят:

- Историята на развитие на взаимодействието релеф – човек
- Същността и особеностите на техноморфогенезиса
- Сложните взаимовръзки между различните стопански дейности и релефа

Ще могат да:

- Да картират и картографират техногенния релеф
- Да изработват графични приложения за характеризирание на техногенния релеф
- Да съставят елементарна прогнозна матрица за изменение на техногенния

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1.	<p>Въведение.</p> <p>1.1. Актуалност на геоморфоложкия аспект при изучаването на взаимодействието между обществото и природата. Техногенната геоморфология - научно направление в географията.</p> <p>1.2. Обект и предмет на антропогенната и техногенната геоморфология</p> <p>1.3. Историческо развитие на взаимодействието релеф - човек</p> <p>1.4. Обща оценка на влиянието на човешката дейност върху земната повърхност</p>	2
2.	<p>Движещи сили на антропо- и техноморфогенезиса.</p> <p>2.1. Основни енергийни източници на антропогенните и техногенните процеси</p> <p>2.2. Динамика на проявата на антропо- и техногенните процеси</p> <p>2.3. Естествено - изкуствена същност на техноморфогенезиса</p> <p>2.4. Техноморфогенезиса като геосферен процес</p>	2
3.	<p>Терминология и типология на техногенните въздействия</p> <p>3.1. Техногенни процеси - мероприятия</p> <p>3.2. Техногенни процеси - следствия</p> <p>3.3. Природно - техногенни процеси</p>	1
4.	<p>Видове въздействия върху земната повърхност.</p> <p>4.1. Селскостопанска дейност и екзогенни процеси</p> <p>4.2. Рекреация и екзогенни процеси</p> <p>4.3. Горско-стопански дейности и екзогенни процеси</p> <p>4.4. Хидромелиорация - ендо- и екзогенни процеси</p> <p>4.5. Добив на полезни изкопаеми - ендо- и екзогенни процеси</p> <p>4.6. Добив на течни горива - ендо- и екзогенни процеси</p> <p>4.7. Градско и промишлено строителство - ендо- и екзогенни процеси</p> <p>4.8. Комуникация и транспорт - ендо- и екзогенни процеси</p> <p>4.9. Военни действия - ендо- и екзогенни процеси</p>	6
5.	<p>Пространствено - времева изменчивост на техногенния релеф - основни закономерности.</p> <p>5.1. Непрекъснатост на промяната на техногенния релеф.</p> <p>5.2. Естествените, изкуствените и преходните форми на релефа като цялостно хетерогенно и хетерохронно</p>	1

	образуване.	
6.	Методи за изучаване на техногенния релеф и приложението им в геоморфологията. 6.1. Картиране на техногенен релеф 6.2. Картографиране на техногенен релеф 6.3. Техногенен релеф на територията на България и в Софийската котловина 6.4. Мероприятия за намаляване на вредните последици от техногенната дейност 6.5. Прогноза на техноморфогенезиса	3

Упражнения

№	Тема:	Хорариум
1.	История на антропогенезиса през домашния етап на развитие. Техноморфогенезиса от началото на машинния етап до наши дни. (семинар)	3
2.	Степен на техногенна трансформация, съставяне на картограма (пр. зан)	1
3.	Изчертаване на картосхема на техногенния релеф в Софийската котловина (пр. зан)	2
4.	Изчертаване на картосхема на техногенния релеф на България (пр. зан)	1
5.	Механика на техноморфогенезиса. (семинар)	2
6.	Естествено – изкуствена същност на техноморфогенезиса. (семинар)	1
7.	Техноморфогенезис при горскостопанските и селскостопанските дейности. (семинар)	1
8.	Рекреационни дейности и техноморфогенезис. (семинар)	1
9.	Минно-добивни дейности и техноморфогенезис. (семинар)	1
10.	Анализ на морфологията на склоновете на котлованите и насипищата. (пр. зан)	1
11.	Картиране на градски техногенен релеф. (пр. зан)	3
12.	Съставяне на елементарна прогнозна матрица (пр. зан)	1

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Актуалност на геоморфоложкия аспект при изучаването на взаимодействието между обществото и природата. Техногенната геоморфология - научно направление в географията. Обект и предмет на антропогенната и техногенната геоморфология.
2.	Движещи сили на антропо- и техноморфогенезиса. Основни енергийни

	източници на антропогенните и техногенните процеси. Динамика на проявата на антропо- и техногенните процеси.
3.	Терминология и типология на техногенните въздействия. Техногенни процеси - мероприятия, следствия и природно-техногенни процеси.
4.	Видове въздействия върху земната повърхност.
5.	Селскостопанска и горско-стопански дейности и екзогенни процеси.
6.	Добив на полезни изкопаеми и течни горива - ендо- и екзогенни процеси.
7.	Градско и промишлено строителство, комуникация и транспорт - ендо- и екзогенни процеси.
8.	Пространствено-времева изменчивост на техногенния релеф - основни закономерности. Непрекъснатост на промяната на техногенния релеф. Естествените, изкуствените и преходните форми на релефа като цялостно хетерогенно и хетерохронно образувание.
9.	Методи за изучаване на техногенния релеф и приложението им в геоморфологията. Картиране и картографиране на техногенен релеф.
10.	Техногенен релеф на територията на България и в Софийската котловина.
11.	Мероприятия за намаляване на вредните последствия от техногенната дейност и прогнозиране на техноморфогенезиса.

Библиография

1. Горшков С.П. 1982, Экзодинамические процессы освоенных территории., Недра, М.
2. Nir D. 1983, Man, A Geomorphological Agent. Introdution into Anthropic Geomorphology, Keter, Jerusalem
3. Миханков Ю.М., Федоров Б.Г. 1984, Прогнозирование изменения геоморфологических систем при техногенном воздействии, изд. ЛГУ
4. Розанов Л.Л. 1990, Теоретические основы геотехноморфологии .АН СССР, И - т географии
5. Котляков В. М. 1997, Наука. Общество. Окружающая среда, М. Наука
6. Hooke R.L. 2000, On the history of humans as geomorphic agents, Geology, 28.
7. Goudie A. S. 2000, The Human impact on the Natural Environment. MIT Press Cambridge
8. Slaymaker O. 2000, Geomorphology, human activity and global environmental change, John Wiley
9. География на България, 2002, С. Изд. БАН
10. Haff P. K. , 2003, Neogeomorphology prediction and the anthropic landscape in prediction of Geomorphology AGV. Geophys. Monograph. 135
11. Розанов Л. Л. 2004, Воздействие человека на литосферу Изв. РАН сер. Геогр. № 2
12. Кружалин В., Симонов Ю, Симонова Т. 2004, Человек – общество – природа. Основы социально-экономической геоморфологии. Москва, Диалог культур,
13. Szabo J. David L. 2005 Antropogen geomorfologia, Kossath Egyetemi Kiado, Debrecen

14. Рельеф и человек, 2007, Москва , Научный мир

Дата:

Съставил: гл. ас. д-р Цветан Петров
гл. ас. д-р Димитър Кренчев